

Auteurs: Martijn Al (landschapsarchitect) en René Kuiken (stedenbouwkundige)

VRIJKOMENDE RIJSTROKEN WORDEN LANGE GROENE OPENBARE RUIMTE

Van verkeersader tot verblijfsgebied

De westelijke entree van Haarlem vormt van oudsher een belangrijke entree voor autoverkeer naar Haarlem. Sinds de komst van een fly-over maakt minder verkeer gebruik van deze weg waardoor het mogelijk werd het aantal rijstroken terug te brengen. Gemeente Haarlem heeft het voornemen deze vrijkomende ruimte in de toekomst te benutten voor het realiseren van een gracht. Omdat dit nog zeker 10 jaar op zich laat wachten, ontstaat ruimte om de vrijkomende rijstroken om te vormen tot een tijdelijke groene esplanade. In nauwe samenwerking met buurtbewoners is een plan gemaakt voor een tijdelijke lowbudgetinrichting voor een 2 kilometer lange groene openbare ruimte. Doel was daarbij niet een strak ontworpen plan, maar door een aantal slimme interventies een basis te maken die bewoners uitnodigt om deze nieuwe openbare ruimte te veroveren.

Gaten in het asfalt bieden plaats aan groen.

Bestaande situatie

Nieuwe situatie

Opgave

Beperkt budget
100% asfalt

Optie 1:
0% asfalt
Geen budget voor inrichting

Optie 2:
90% asfalt
Budget voor levendige openbare ruimte

Budget inzetten in verwijderen asfalt OF verlevendigen openbare ruimte

Gemeente Haarlem werkt al lang aan het verbeteren van de westelijke entree van de stad. Zo werd in 2011 door de aanleg van een fly-over een van de belangrijkste invalroutes van Haarlem verlegd. Het autoverkeer naar de stad wordt daarmee omgeleid via bedrijventerrein Waarderpolder en vermijdt de straat Amsterdamsevaart. In 2010 heeft een team onder leiding van gemeente Haarlem de Gebiedsvisie Oostradiaal opgesteld, waarin de kansen die ontstaan door aanpassingen aan de verkeersstructuur onderzocht zijn. Zoals mogelijkheden om de openbare ruimte, langzaamverkeerverbindingen en recreatiemogelijkheden te verbeteren. Een van de belangrijkste kansen die onderkend werd, was het doortrekken van de voormalige trekvaart vanuit Amsterdam, die gedempt was in de jaren zeventig. Het realiseren van een gracht heeft echter veel voeten in de aarde en zal nog enige tijd duren. In de tussentijd ontstond de mogelijkheid om met tijdelijke ingrepen de verblijfskwaliteit te versterken: door een tijdelijke openbare ruimte te ontwikkelen die plek biedt voor ontmoeting en sociale interactie en daarmee bijdraagt aan verbinding binnen de aanliggende woonwijk die weinig openbare ruimtes en groen kent.

Handhaven asfalt

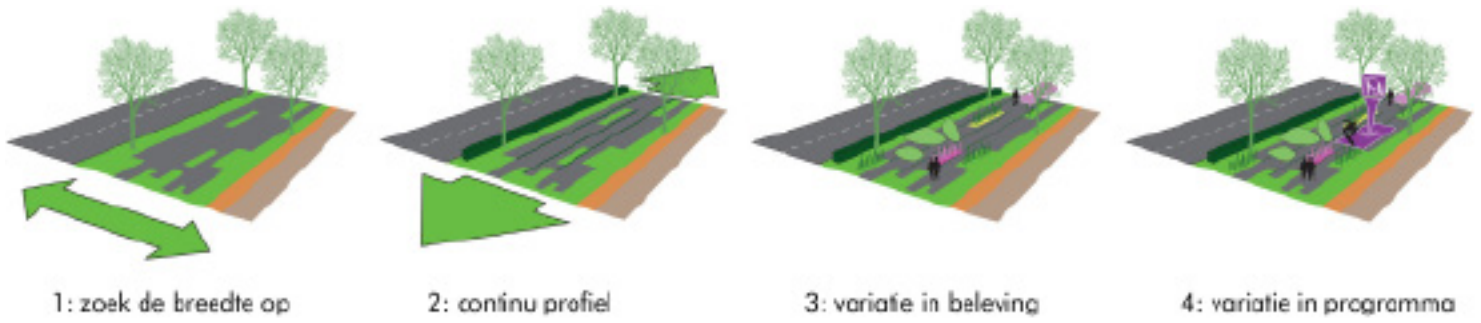
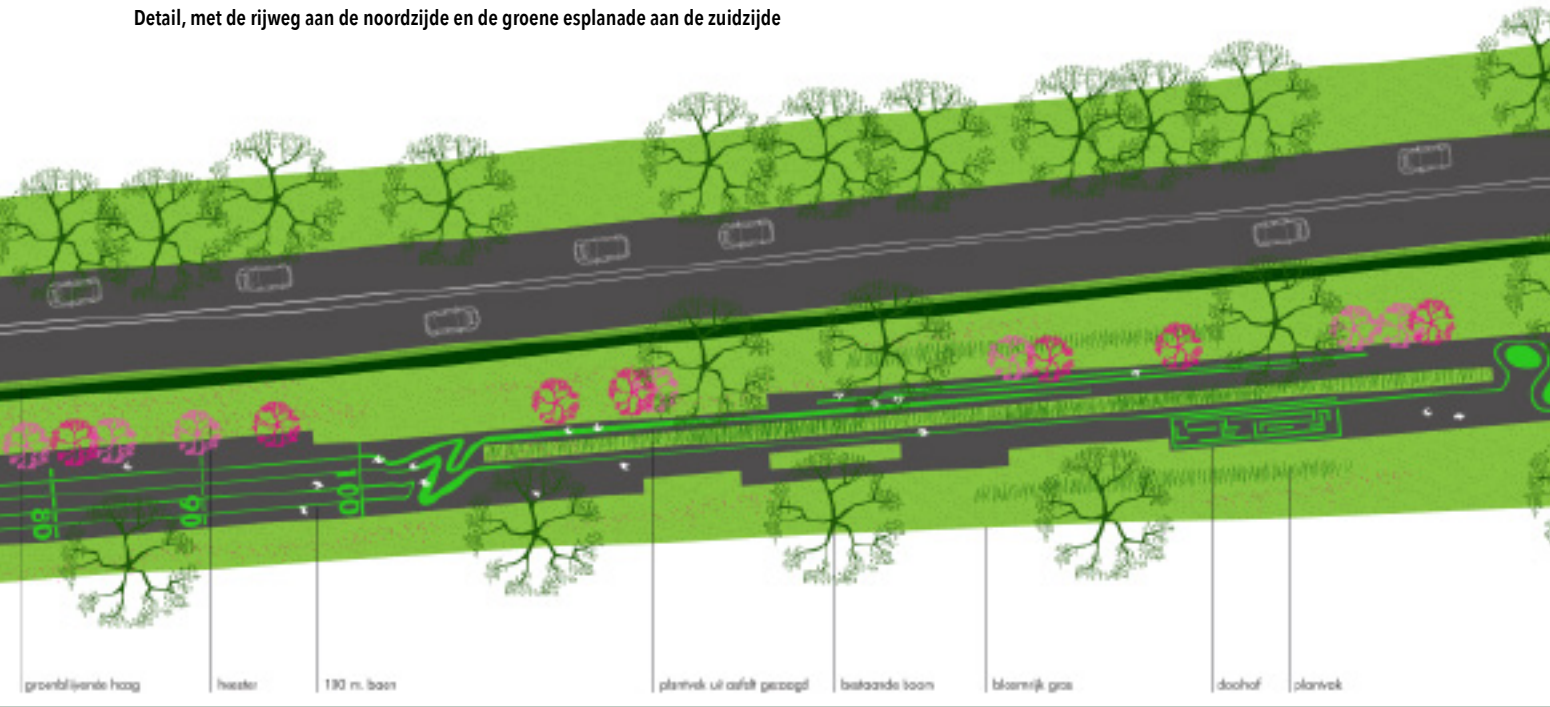
De uitdaging binnen dit project was het

Impressie tijdelijke inrichting

behalen van een maximale ruimtelijke kwaliteit uit een, ten opzichte van de grote oppervlakte van het plangebied, zeer beperkt uitvoeringsbudget. Het afvoeren van al het asfalt uit de op te heffen rijweg zou het overgrote deel van het uitvoeringsbudget vergen. Door het asfalt grotendeels te handhaven komt budget vrij voor de tijdelijke inrichting van een levendige en groene esplanade. Er is gezocht naar minimale ingrepen die er zorg voor dragen dat de voormalige rijweg de uitstraling krijgt van een voetgangersgebied. Daarbij is ernaar gestreefd om de openbare ruimte ruimtelijk gezien een maximale

Detail, met de rijweg aan de noordzijde en de groene esplanade aan de zuidzijde

breedte te geven. Dus geen asfaltbaan tussen twee groenstroken, maar asfalt en groen verweven tot één brede openbare ruimte. Dit wordt bereikt door stukken uit het asfalt te zagen en die vervolgens in te planten met bloeiende planten en siergrassen. De boulevard wordt tevens onderscheidend van de gewone rijweg gemaakt door deze deels Kawasaki-groen te verven met lijnen, sport- en spelaanleidingen.

In het verleden heeft de Amsterdamsevaart altijd een continu profiel gehad. De trekvaart en een bomerij waren drager van de hele straat. In de tijdelijke situatie wordt de continuïteit in deze entree van Haarlem gezocht in een doorlopende haag, groene verf op het asfalt, vergroening van het asfalt en tot slot door de omgeving van de esplanade is in te zaaien met een inheems bloemenmengsel.

Verblijfsgebied

Vanwege de lengte van de esplanade is gezocht naar variatie in beleving, zodat het

interessant is om de hele route te wandelen. Telkens wisselende vaste planten en heesters zorgen voor een boeiende wandelroute. Daarnaast varieert het programma. Langs de esplanade komt een aantal zitelementen van spoorbuisen, een kniphoog naar de werkplaats van de spoorwegen aan de overzijde. Om van verkeersader tot verblijfsgebied te komen is het belangrijk om van een locatie een plek te maken. De tijdelijke inrichting biedt een fantastische gelegenheid om dat te bewerkstelligen. Nu is het moment aanwezig om deze plek in het geheugen van de mensen van de Amsterdamsebuurt als ook van heel Haarlem te krijgen. Belangrijk onderdeel van de inrichting van de openbare ruimte is daarom het programma, oftewel hoe de ruimte gebruikt wordt. De esplanade kan ruimte bieden aan tal van activiteiten. Voor de buurt, zoals een jaarlijkse buurtbarbecue, en voor de stad zoals bijvoorbeeld evenementen als Koningsdag, het Haarlems bloemencorso of misschien wel een tijdelijke

100 meterbaan, geschilderd op het asfalt

Ruimte voor buurt evenementen. Beelden: Werkgroep Amsterdamsevaart

kunstmanifestatie. De nu ingevulde functies en gebruiksaanleidingen zijn bepaald in samenwerking met gemeente en wijkraad. Van een XXL-picknickbank en hooverboard-parcours tot een 100 meterbaan.

Bewonersinitiatieven

De realisatie van de esplanade was alleen mogelijk door het enthousiasme van de betrokken buurtbewoners. Verenigd in de wijkraad wisten de bewoners de politiek achter zich te krijgen en te bewegen tot realisatie van deze tijdelijke openbare ruimte. Ook na de herinrichting blijven de bewoners actief betrokken. De herinrichting vormt namelijk geen eindbeeld maar een startpunt. Het biedt een basis voor de grote bewonersenergie, voor nieuwe initiatieven en gebruik. De wijkraad werkt verder aan de esplanade door de gemeente te ondersteunen in het onderhoud van de beplanting, organisatie van opruimdagen en door toezicht op het gebruik. Maar zeker ook door het de komende jaren program-

meren en verder invullen van deze tijdelijke experimentele openbare ruimte. Een gebiedsverbinder van de gemeente ondersteunt de initiatieven en draagt bij in de organisatie ervan. Met als doel de leefbaarheid van zowel de aangrenzende buurten als van de totale stad te versterken. Het is de komende jaren spannend in hoeverre en hoe bewoners zich deze tijdelijke openbare ruimte toe-eigenen. Het is te prijzen dat gemeente Haarlem dit experiment in de openbare ruimte aandurft.

Over project esplanade Haarlem

Opdrachtgever: Gemeente Haarlem
Concept en voorlopig ontwerp: Martijn Al landschapsarchitect & René Kuiken Urbanism
Definitief ontwerp en technische uitwerking: BK ingenieurs
Technisch advies: Van Reden Advies
Ontwerp verkeerskundige opzet: Goudappel Coffeng
 Genomineerd voor Lieven de Keypenning.